

GRASSEN KUKKULOILLA

1 Tuoksut vetävät Grasseen

Grassessa on aitoa kaipaavalle sopivaa särmää. Rapistuneita taloja, kahviloissa vetelehtiviä nuoria miehiä, meteliä ja likaa. Grasse on yhä kaupunkilaisten omaa reviiriä, vaikka siellä käy vuosittain hajuvesien houkuttelemana pari miljoonaa turistia.

Hajuvesien historia. Hajuvesistä tuli Grassen erikoisala hansikkaiden ansiosta, sillä alkujaan nahkurit olivat kaupungin "oma" ammattikunta. Tuoksuvat käsineet tulivat muotiin 1500-luvulla nahan hajun poistamiseksi ja Grassen lähellä viihtyivät luonnonvaraiset kasvit, jotka taikoivat ikävät löyhkät ihaniksi.

Grasse on edelleen Ranskan hajuvesituotannon ydinaluetta ja tuoksuteollisuus työllistää Grassessa kolmisen tuhatta henkilöä. Alan liikevaihdoksi lasketaan noin 600 miljoonaa euroa vuodessa.

Grasse sijaitsee kukkulan laidalla avaran ja lämpimän laakson ympäröimänä. Suotuisa kasvuympäristö varmisti ennen hajuvesien raaka-aineet, sillä kasveja tarvittiin valtaiset määrät. Tuhannesta kilosta jasmiinin kukkia saadaan uutettua vain muutama kilo tuoksua.

Kukkapellot tonttimaiksi. Nykyisin Grassen lähistön kukkapellot ovat muuttuneet tonttimaiksi. Rivieralla muut kuin vauraat joutuvat pakenemaan sisämaahan, sillä asunnot ja varsinkin talot rannan läheisyydessä ovat kalliita. Tuoksujen raaka-aineita tuodaan tällä hetkellä Intiasta ja Egyptistä, joissa poimijatyövoima on halpaa. Jasmiinijuhlaa vietetään silti Grassessa elokuun alussa.

Syntetisointi valtaa alaa. Tuoksuja myös syntetisoidaan yhä enemmän. Samalla hajuvesistä on tullut edullisia. Alan uusin vitsaus ovat väärennökset. Parhaat kiinalaispajat valmistavat jopa asiantuntijoiden mukaan lähes oikeita tuoksuja, mutta niin, että sekoituksissa on mukana Euroopassa kiellettyjä aineisosa.

Toisaalta Grasse ei ole pulassa, vaikka kiinalaiset valtaisivat tuoksumarkkinat. Taitoa syntetisoida tuoksuja tarvitsee nykyisin jopa elintarviketeollisuus, joka terästä keinoaromeilla teollisen ruuan näköä ja makua.

Hajuvesimuseo. Parhaiten tuoksujen maailmaan johdattaa hajuvesimuseo, joka esittelee alan historian 3000 vuoden ajalta. Vastikään uudistettu museo on liitetty kaupungin muureihin ja lisäarvona ovat näköalapaikat Grasseen ja lähiympäristöön.

Vanhat tuotantotekniikat nojasivat paljolti höyrytislaukseen, jossa kukkia keitettiin vedessä. Tuoksuja on samoin irroitettu liuottimilla: jasmiinin kukista aromi on imeytetty rasvaan.

Museota elävöittävät tuoksukasveja esittelevät pikkupuutarhat. Omaa nenää pääsee testaamaan arvioimalla putkista pöllähtäviä hajuja. Moderni näyttely esittelee yleisemminkin kosmetiikkateollisuuden ja peseytymisen historiaa. Suomi saunoineen mainitaan kuten sekin, että peseytyminen Ranskassa oli aikoinaan moraalitonta. Silloin liian haju poistettiin juuri parfyymeillä.

Museo kuvaa myös Grassen historiaa, muttei vastaa kysymykseen kaupungin nimestä. Toisten mielestä nimi juontaa antiikin aikaan ja roomalaiseen Grassukseen. Kilpailevan tulkinnan mukaan nimi liittyy oliiviöljyyn, jota alueella on tuotettu. Rasva kun on ranskaksi gras.

Laaja kokoelma hajuvesipulloja on liitetty osuvasti osaksi muun historian tapahtumia. Myös hajuvesitehtailla on omia museoita ja ne tarjoavat retkiä, joilla voi kokeilla oman mielituoksun valmistamista.

Vanha kaupunki. Grassen vanha kaupunki on hyvin säilynyt ja sen perustamisella on kirkolliset juuret. Antibesin piispa asettui Grasseen 1243 ja Grassesta tuli koko alueen pääkaupunki piispan johdolla 1388. Nykyisin piispan palatsi on uljas kaupungintalo, jonka nelikulmainen torni oli piispan palatsin puolustusrakennelmia.

Kirkollisesta menneisyydestä muistuttaa Grassen vaakuna, jossa on ristiä kantava voittajakaritsa. Symboli koristaa myös kaupungintalon hienoa porttia. Lisäksi lampaita on lampuissa ja katuja pitkin kulkevan vanhankaupungin kävelyreitit tunnuksena.

Tuomiokirkko Notre Dame du Puy. Tuomiokirkko Notre Dame du Puy on tuhatluvun alkuvuosisadoilta. Korkea ja kapea keskilaiva samoin kuin sitä reunustavat paksun paksut pylväät huokuvat romaanista tyyliä. Kirkkoa on korjailtu ja muutettu 1600-luvulla ja sisäänkäynnin portaikko on lisätty seuraavalla vuosisadalla. Muilta osin karu julkisivukin on ennallaan.

Keskiaikaisen tunnelman säilyttänyt kirkko ei ole säännöllisesti auki, vaikka siellä on melkoisia taidearteita alkaen lahjoituksena saaduista kolmesta Rubensin työstä. Taiteilija maalasi ne puulle Roomassa 1601.

Kirkon pyhän sakramentin kappelissa on Grassen oman suuren pojan Jean-Honore Fragonardin (1732-1806) maalaus Kristuksesta pesemässä apostolien jalkoja. Taiteilijan isä valmisti hansikkaita ja nykyisin hajuvesitehtaat käyttävät Fragonardin nimeä.

Kirkon ja kaupungintalon takaa löytyy vanha hautausmaa Place du Grand Puy. Aukion nimi on nyt Place 24 Aout ja vainajien sijasta upeat maisemat on varattu eläville.

Taiteilija Fragonardin museo. Taiteilija Fragonardille omistettu museo on toisen hansikastehtailijan omistamassa vanhassa arvotalossa, jossa taiteilija asui paettuaan Ranskan vallankumousta Pariisista takaisin kotikaupunkiinsa. Rakennuksen hienoin sali on sisääntulokerroksessa eikä edes kuulu museoon mutta on upeasti koristeltu.

Grassessa näyttää olevan menossa jonkinlainen museoiden kilpailu. Fragonardin tehtaalla on oma perinteisellä tavalla toteutettu hajuvesimuseo mutta se avannut myös taiteilija Fragonardille samoin kuin Provencen puvuille ja koruille omistetut museot aivan tehtaansa vieressä. Niitä varten on entisöity rahaa säästämättä vanhat arvotalot.

Keskusaukio Place aux Aires. Vanhan kaupungin keskusaukio on Place aux Aires. Sitä reunustavat holvikujat ja sen kruunaa keskellä oleva suihkulähde. Oikeastaan kaikki aukion talot ovat merkkirakennuksia: numeron 27 Hotel du Dauphin oli pitkään kaupungin ainoa hotelli.

Aikoinaan nahkojen parkitsijat pesivät aukiolla vuotia. Vesi nahkureiden työpajoihin johdettiin kauniista vanhasta kaivosta, joka on edelleen läheisellä Place de la Fouxilla.

Näköalatasanne Course. Grassen sokkeloisessa vanhassa kaupungissa on tuntuvia korkeuseroja. Varsinainen näköalatasanne Course, tai virallisesti Cours Honore Cresp, on hieman samanlainen kulttipaikka kuin englantilaisten rantakatu Nizzalle ja Croisette Cannesille. Courselta näkymät kantavat kirkkaalla säällä aina Välimerelle.

Alkujaan alue oli läheisen aikoja sitten puretun sairaalan viljelysmaata. Terasseja alettiin rakentaa 1800-luvulla. Nyt tasanne on omistettu kaupunginjohtajana vuosina 1904-14 toimineelle Honore Crespille. Näköalatasanteella on myös Grassen suuren pojan, amiraali Grassen patsas. Tasanteen laidalla rappeutuu komea entinen kasino, joka toimi myöhemmin kongressipalatsina.

Napoleonin sisar ja kuningatar Viktoria. Grassesta teki lomakohteen Napoleonin sisar Pauline Bonaparte, joka erottuaan tuli Grasseen. Veljensä silloisen keisari Napoleonin pelossa hän etsi riittävän kaukaista turvapaikkaa. Paulinen peruina Grassessa on Prinsessa Paulinen puutarha. Se sijaitsee tasanteella, jonne prinsessa kannettiin päivittäin.

Paulinen jälkeen Grasseen tuli myös Napoleon, jonka reitti Elbalta takaisin valtaan kulki 2.3. 1815 Grassen kautta. Myöhemmin Englannin kuningatar Viktoria vietti Grassessa helmikuun 1891. Hänen käyttöönsä vuokrattiin kuukaudeksi koko Grand Hotel, joka oli valmistunut 1882.

Nykyisin suuresta arvorakennuksesta on tehty yksityinen asuintalo, jonka nimi on La residence du Grand Hotel. Samoin on tapahtunut monille muillekin 1800-luvun hotelleille eri puolilla Rivieraa. Grand Hotel on Nizzaan menevän bussireitin varrella, lähellä kaupunkia. Sitä ei voi olla huomaamatta, sillä se on nimensä mukaisesti iso.

2 Grassen katot

-Prinsessa Paulinen puutarha

Prinsessa Paulinen puutarhaan pääsee Grassen linja-autoaseman luota jatkamalla avenue Thiersia Nizzan suuntaan. Jo Thiersiä reunustavalta plataanien suojaamalta tasanteelta saa esimakua tulevista näköaloista.

Kun Thiers kääntyy tasanteen päätyttyä mutkassa oikeaan, kadun toiselta puolelta lähtee katu ylös vasempaan ja noin 40 metrin päässä on viittaa Jardin. Siitä alkavat portaat, chemin des Romarins.

Portaat ohittavat ensin kerrostaloja. Ensimmäisen kadun ylityksen jälkeen ne jatkuvat vastapäisen bussipysäkin vierestä oikealta. Rautatanko on estämässä mopopoikien pääsyn reitille.

Seuraava eteen tuleva katu vie jo oikealle prinsessa Paulinen puutarhaan. Esterelin vuoristo näkyy lännessä ja Tanneronin kukkulat sisämaan puolella.

-Serpentiinitien puisto

Paulinen puutarhaa avarammat näköalat jopa Nizzaan asti avautuvat, kun jatkaa matkaa ylempänä sijaitsevaan Serpentiinitien puistoon, Parc de la Corniche.

Kadun toisella puolella on kyltti Belverede, joka opastaa oikealle. Siellä tulevat vastaan portaat. Ne tuovat kadulle, allee Bellevue, jolta on nimen lupauksen mukaisesti kaunis näköala. Kyltti opastaa taas oikealle ja kun katu loppuu tullaan boulevard Bellevuelle. Siinä käännytään vasemmalle ja kadun vartta reunustaa vielä jalkakäytävä.

Bellevuen loputtua jatketaan oikealle. Tienviitta opastaa Digneen ja kadun nimi on boulevard Kennedy. Kun sen oikealla laidalla olevat talot ja aidat loppuvat, portaat laskeutuvat metsään ja seuraavat vesijohdon reunaa. Kun tullaan polkujen risteykseen, kääntymällä vasempaan pääsee Serpentiinitien puistoon.

Jos jatkaa Foulonin vesijohdon reunaa kulkevaa polkua, palkitaan ensin hyvillä näköaloilla. Pian kuitenkin joudutaan tunneleihin. Oikealle kääntyvä reitti ohjaa chemin de la Cornichelle.

Serpentiinitien puistossa on opastus näköalapaikalle, Belverede, panorama Unique. Näköala on todella uniikki kirkaalla säällä, sillä polun päässä olevalta aidatulta tasanteelta maisema avautuu niin Nizzan kuin Esterelinkin suuntaan.

Näköalatasanteella ollaan luonnon keskellä, mutta muuten kaikkialle Grassen ympärillä on rakennettu liikaa. Vanha kaupunki on kutistunut pieneksi, kun tuotanto- ja liikerakennukset ovat paisuneet ympäristön laaksoissa. Kaukana näkyy meri, vaikka usvaa on yleensä niin paljon, ettei se hohtelee kirkkaana.

Serpentiinitien puistossa on polkuja laajempaankin retkeilyyn. Circuit de Magagnosc kiertää koko tasangon ja reitin pituus on 10 kilometriä. Magagnosc on vanha pikkukaupunki.

Helpoin reitti Magagnoscin suuntaan kulkee katuverkossa, johon pääsee, kun kääntyy Foulonin vesijohdon luona polkujen risteyskohdassa chemin de la Cornichelle. Se tuo boulevard Alice de Rothschildille, jolta erkanee oikeaan chemin de Saint-Christophe. Se on vanha tie Nizzan suuntaan ja kulkee herttaisten pikkutalojen välissä eikä ole vilkkaasti liikennöity.

Kadun varressa on sille nimen antanut pikkukappeli, jonka luota nousevat rinteeseen portaat, chemin des Arbousiers. Niille kannattaa poiketa. Ylempänä avautuu hieno näköala koko laajaan Grassen laaksoon, jossa kasvaa edelleen oliivipuuta eikä muukaan maatalous ole kokonaan mennyttä aikaa.

Magagnosc. Pyhälle Christophelle omistettu tie liittyy bussien käyttämään Grassen ja Nizzan väliseen liikennekatuun hieman ennen Magagnoscin pikkukylää, mutta tien laidalla on jalankulkuväylät. Vanha Magagnoscin kylä on alempana rinteessä kirkon ympärillä. Se on aito hieman rapistunut pikkukylä, jossa on kirkon lisäksi useita kappeleita.

Pre-du-Lac. Magagnoscin jälkeen on todellinen liikenteen risteyspaikka, Le Pre-du-Lac, jossa haarautuu teitä Vencen, Valbonnen, Antibesin ja Nizzan suuntaan. Nimi tarkoittaa järvinäyttöä.

Châteauneuf de Grasse. Pre-du Lacin risteuksen vieressä omalla pikkusaarekkeellaan on pieni kylä Châteauneuf de Grasse. Nimi tarkoittaa Grassen uutta linnaa ja asutuksen perustajat tulivat aikoinaan Grassesta.

Pikkykylä on todellinen idylli ja saa kiittää säilymistään juuri sillä, että se sijaitsee kilometrin päässä liikenteen pääväylältä. Jalankulkijoille on oma tie autotien vieressä.

Vanhan hautausmaan aukio, Le Cimeteriere Vieux todistaa, miten kuolleille on täällä kuten ennen Grassessakin annettu paras näköalapaikka. Sille johtaa rue Bellevue ja näköala aukeaa Nizzan suunnasta aina Cannesin taakse. Laaksoissa on jäljellä oliiviviljelmiä, vaikka golfkentät ja asutus tekevät parhaansa muuttaakseen maisemaa.

Serpentiinitien puiston länsilaidalle pääsee Grassen turistitoimiston takaa, josta uuden hotellin vierestä lähtee traverse des Lauries. Se tuo Eugène Charabotille, jolta

nousevat todella jyrkät pystysuorat raput rue des Carrieresille. Raput ovat oikotie, jotka välttävät nimeään vaihtavan kadun laajan serpentiinimutkan.

Kun kääntyy Carrieresille oikealle, päätyy Kopernikukselle omistetun avuenen ja Honore Lionsin avenuen kulmaan. Honore Lions johtaa uimastadionille, joka on rapistunut kuten viereinen kulttuuritila. Paikka on hieno 500 metrin korkeudessa ja Grassen vanha kaupunki näkyy tältä laidalta paremmin kuin Serpentiinitien puiston itäkulmasta. Uimastadionin hyppytornit näkyvät Grasseen.

Uimastadionin jälkeisestä risteyksestä erkanee Napoleonin reitti. Metsässä piileskelee todellinen satutalo, jonka mosaiikkikoristellut katot ovat kauniit ja kellot soittavat kuin kirkoissa ikään.

Jos kääntyy Napoleonin reitille, tulee pian tenniskentän kohdalle. Sen jälkeen tien toisella puolella on opastus- ja parkkialue Grassen yläpuolisille pitemmille varsinaisille vuorilla kulkeville kävelyreiteille.

Yksi reittien liittymäpiste on tenniskentän ilmoitustaulun kohdalla ja muita on tenniskentän toisella laidalla. Metsäpolkuja pitkin pääsee Serpentiinitien puiston toiselle laidalle, mutta nopein reitti on jatkaa Uimastadionin luota katuä pitkin, Pinede des Bois.

Grassen katoille ajaa linja-autoasemalta ympäri vuoden bussi numero 11. Sen viimeiselle pysäkillä ei pidä ajaa, sillä se vie Grassen tutkintovankilaan Maison d'Arret. Se sijaitsee sisämaassa vuorien keskellä, mutta silti sieltäkin on paettu näyttävästi helikopterin avulla.

Grassen yhteydet

Grasseen pääsee junalla ja busseilla Nizzasta ja Cannesista. Asema on alhaalla laaksossa, josta kaupunkiin tulee busseja. Myös vanha aasi- ja kävelypolku yhdistää kaupunkia ja asemaa, josta rapuille on hyvä opastus mutta nousu kaupunkiin on jyrkkä.

Grassen kaupungintalon ja tuomiokirkon toisella puolella sijaitsee aukio Place du Bari, jolta näkee alapuolella olevan liikenneympyrän. Sen toiselta puolelta vasemmasta laidasta lähtevät portaat asemalle.